

SAMTID FOR HISTORIKERE

■ NILS ARNE SØRENSEN

”Det store Gennembrud i dansk Historieskrivning ... [der] efter 1864 fuldbyrdedes ved Edvard Holms, Johs. Steenstrups, Troels-Lunds, A.D. Jørgensens, Kr. Erslevs, J.A. Fridericias og de andres Forskning kom længe slet ikke og er endnu kun i ringe Grad kommet Danmarks nyeste Historie til gode.”¹ Citatet er hentet fra *Historisk Tidsskrift* 1920, og forfatteren – professor Aage Friis – spidsformulerede et par sider længere fremme i artiklen synspunktet på denne måde: ”Der hersker med hensyn til de historiske Fremstillinger af vor nærmeste Fortids Historie en Nødstilstand, der staar i stærk Modsætning til det uhyre Arbejde, som dansk Historieforskning har sat ind paa de tidligere Tiders.”² Friis’ påstand lader sig let underbygge ved at gennemgå indholdsfortegnelserne i *Historisk Tidsskrift*. I årene 1879-1919 er der kun meget få spor af en interesse for ”den nyeste tids” historie. Der blev kun trykt én artikel, der rakte helt frem til samtiden, nemlig en befolkningshistorisk analyse af Marcus Rubin, som dækker perioden fra 1787 og frem (og hvor det samtidige ikke er hovedemnet). Hertil kommer én artikel, der omhandler et emne, der lå mellem 30 og 50 år før udgivelsestidspunktet, og to, hvis emner lå mere end 50, men mindre end 75 år før udgivelsestidspunktet.³

Hundrede år senere ser det radikalt anderledes ud. Man fristes næsten til at sige, at situationen er vendt på hovedet, for ser man på emnerne for specialer afleveret af historiestuderende i årene 2010-15, viser det sig, at hele 63% af i alt 1.367 specialer omhandler emner fra det 20. og 21. århundrede.⁴ Samme tendens kan man se i den vel største danske kollektive faghistoriske satsning i de seneste år, projektet *100 Danmarkshistorier*. Af seriens første 50 bind (2017-22) handler halvdelen om tiden efter 1900.

Denne udvikling er ikke en dansk særhistorie. At samtidshistorie udviklede sig til fagets kvantitativt klart dominerende del, er måske det mest iøjnefaldende træk ved historievidenskabens udvikling internationalt siden 1950’erne. Men det er ikke ”samtidshistorie”, der fremhæves, når historievidenskabens udvikling de

1 Jeg skylder en stor tak til Karl Chr. Lammers, Dorthe Gert Simonsen og *Temps* anonyme bedømmere for deres kritiske og konstruktive kommentarer til tidligere udgaver af artiklen.

2 Aage Friis: ’Om Under Junigrundloven og dens Forfatter’, 90-92.

3 Hertil kan man lægge, at der i samme periode blev publiceret seks kilder fra perioden mellem 30 og 50 år før og en enkelt fra perioden 50-75 år før udgivelsen. Det drejede sig især om kilder fra tiden 1848-64.

4 Beregnet ud fra specialeoversigterne for årene 2010-15, udarbejdet af hhv. Margit Hurup Grove og Hanne Caspersen, *Historisk Tidsskrift* 2011-16. Ændrede administrative procedurer har gjort det umuligt at lave disse oversigter efter 2015 (jf. e-mail fra censorformand Hanne Caspersen til forfatteren, 11.01.2020).

sidste 60-70 år diskuteres. Det er i stedet nyudviklingen inden for socialhistorien fra 1960'erne, der fra slutningen af 1970'erne i stigende grad gled over eller (eller blev afløst af) den nye kulturhistorie, og hvordan denne udvikling har resulteret i specialiseringer, der har skabt et frodigt felt af bindestregshistorier. Det er også påfaldende, at disse faglige nybrud (og de tilknyttede fornyelser i spørgehorisonter, teori- og metodevalg) i meget høj grad er blevet forbundet med ældre perioder: socialhistorien med især 17- og 1800-tallet; kulturhistorien i høj grad med tidlig moderne tid (men med solide spor både bagud til middelalderen og fremad til det lange 1800-tal). Mange af de teoretiske og metodiske indsigter herfra er naturligvis med held blevet inddraget i arbejdet med den tidsnære fortid, men det er overraskende, hvor lidt overvejelser om den "samtidshistoriske vending" har fyldt i vores faglige debatter.

"Lidt" er imidlertid ikke det samme som fuldstændigt fravær. Når man begynder at grave i tidsskrifter, essaysamlinger og trykte festforelæsninger, finder man en betydelig litteratur, hvor historikere har argumenteret for samtidshistoriens vigtighed og diskuteret både de muligheder og udfordringer, som arbejdet med "samtidens historie" stiller historikerne overfor. Eller anderledes formuleret: Har spurgt ind til, hvad det særlige ved samtidshistorie egentlig er – for at citere titlen på et af disse bidrag, en artikel af den britiske historiker, Peter Catterall fra 1997. I det følgende vil jeg genbesøge de faglige diskussioner og positioneringer, der har udfoldet sig siden 1920'erne, men især fra 1950'erne og frem, for at overveje spørgsmål som: Hvilke særlige metodiske og erkendelsesmæssige muligheder, positioner og problemer er der forbundet med arbejdet med samtidshistoriske problemstillinger? Hvornår er samtiden for historikere? Er det et epokalt begreb? Men først skal historien om samtidshistoriens fremmarch de sidste 100 år kort genfortælles – med fokus på (Vest)Europa.

SAMTIDSHISTORIENS SEJRSMARCH

Thukydid fremhæves ofte som samtidshistoriens fader, og et fast element i argumentationen for, at samtidshistorie er en naturlig del af historiefaget, har netop været historisk: Helt frem til 1800-tallet blev historiske fremstillinger ofte skrevet helt frem til forfatterens egen tid. Her kom professionaliseringen og videnskabeliggørelsen af historiefaget i Europa (og USA) fra midten af 1800-tallet til at sætte markant skel. Nu blev historikere håndsky, når det gjaldt den nære fortid. Læser man forordene til de første numre af de nationale historiske tidsskrifter, fagets flagskibe, fremgår en central del af forklaringen tydeligt. Det unge, sandhedssøgende historievidenskabsfag ville ikke risikere at blive beskyldt for at politisere. Positionen står mest tydeligt i franske *Revue Historique*, som i første nummers forord (1876) satte tidsskriftets kronologiske afgrænsning til perioden 395-1815 og understregede: "Vi vil så vidt muligt holde os på afstand af enhver

nutidig polemik”.⁵ Et andet vigtigt argument mod at inddrage den nære fortid som genstandsområde var, at en god historisk analyse krævede tidsmæssig afstand, så historikeren kunne se ting i perspektiv. Et typisk eksempel på denne opfattelse kan vi hente hos den højtestimerede hollandske historiker, Johan Huizinga. I 1914 begrundede han, at han sluttede sin fremstilling af Groeningens universitets historie i 1876 med, at tiden derefter ”endnu er for tæt på til at kunne blive behandlet rigtigt historisk.”⁶

Historien om, hvordan studiet af ”den nyeste historie” eller ”samtidshistorien”, som det hyppigere kaldes, har udviklet sig til at være fagets kvantitativt dominerende er blevet fortalt flere gange.⁷ Det første tilløb til et gennembrud kom i kølvandet på 1. verdenskrig og var tæt knyttet til interessen for ikke mindst krigens årsager (eller rødder, som vi mere forsigtigt kalder det i dag). Det var imidlertid et emne, der var intimt knyttet til interesser i datidens internationale politik, som det tydeligt fremgår af den massive officielle tyske kildeudgivelse *Die Große Politik der europäischen Kabinette 1871–1914*, der udkom i hele 40 bind i årene 1922–27 og som skulle underbygge den tyske afvisning af, at landet havde ansvaret for krigen. Derfor var det ualmindeligt svært at holde skottet mellem samtidshistorisk forskning og ”nutidig polemik” noget, der bare lignede lukket. Det er sandsynligvis en vigtig del af forklaringen på, at de fleste professionelle historikere med deres idealer om værdifri videnskab fortsat holdt sig på afstand af ”den nyeste historie”.

Den næste verdenskrig satte endnu en gang interessen for samtidshistorien højt på den politiske dagsorden i Europa. Krigen blev i udbredt grad tolket i nationale rammer og forstået som overlevelseskampe, hvor selve folkets og statens skæbne stod på spil, og hvor der var stærke interesser i at betone egenindsatsen, når det gjaldt overlevelsen. Dette førte til, at der blev dannet selskaber og institutioner med den opgave at dokumentere – dvs. udforske og formidle – krigsårene typisk i ret snævert nationalt perspektiv.⁸ Flere af disse institutioner lancerede

5 *Revue Historique*: ‘Avant-Propos’, 2.

6 Citeret efter Strupp: ”Nieuwste geschiedenis”, 207, n. 13.

7 Se f.eks. Nützenadel og Schieder: *Zeitgeschichte als Problem* og de to temanumre af *Journal of Contemporary History* om ‘Historians on the Twentieth Century’ (1967) og ‘Contemporary History in the Twenty-first Century’ (2011).

8 Som eksempler kan nævnes det hollandske *Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie* (1945), den franske *Commission d’histoire de l’occupation e de la libération de la France* (1944), det italienske *Istituto Nazionale per la Storia del Movimento di Liberazione in Italia* (1949) og det tyske *Institut zur Erforschung der nationalsozialistischen Politik* (1947), der i 1952 blev omdøbt til *Institut für Zeitgeschichte*. De skulle alle kombinere dokumentation med klare politiske dagsordner. Det sidste var tydeligst i Italien, hvor instituttet skulle sikre modstandsbevægelsens arv og stemme i den nye republik, og i Vesttyskland, hvor arbejdet var tæt knyttet til afnazificerings- og demokratiseringsprocesserne. Men også i Frankrig havde kommissionens arbejde store lighedstegn med det, vi senere lærte at kende som sandhedskommissioner. Således karakteriserede historikeren Lucien Febvre i 1949 kommissionens opgave i forordet til dens nylancerede tidsskrift, *Cahiers d’Histoire de la Guerre* som

tidsskrifter som *Cahiers d'Historie de la Guerre* (1949, fra 1950: *Revue d'histoire de la Diéxième Guerre Mondiale*), *Vierjahreshefte für Zeitgeschichte* (1953) og *Il movimento di liberazione in Italia* (1949, fra 1974 *Italia contemporanea*), som i de følgende år blev centrale fora for den fremvoksende samtidshistoriske forskning. Disse institutioner blev etableret uden for universiteterne, men også bag universiteternes mure fik interessen for samtidshistorie sit gennembrud i den anden efterkrigstid. I Vesteuropa kom de første lærestole i samtidshistorie fra slutningen af 1940'erne, og i Oxford blev der i 1950 dannet et netværk af historikere med samtidshistorisk interesse (The Recent History Group). Den voksende interesse blev hjulpet frem af liberalisering af adgangen til statslige arkiver, hvor det blev mere og mere almindeligt, at dokumenter blev frigivet efter 50 år – fra 1960'erne i stigende grad allerede efter 30 år (vigtige foregangslande var her USA (1966) og UK (1967)). Det første decideret internationale specialtidsskrift, *Journal of Contemporary History*, blev lanceret i 1966. Hermed var konturerne af en akademisk infrastruktur ved at være på plads, og den blev voldsomt udbygget de følgende år i form af nye stillinger, nye tidsskrifter, nye undervisningsprogrammer og efterhånden også faglige selskaber, hvor det fokus på 2. verdenskrig, der havde karakteriseret efterkrigsårene, i stigende grad flyttede frem i tid (f.eks. definerede det britiske selskab, grundlagt i 1986, sit interessefelt som tiden fra 1945). Samtidshistoriens faglige momentum fik yderligere kraft med afslutningen af den kolde krig, hvor ”historiens afslutning” i Europa blev ledsaget af ”historiens genkomst” i form af en stærkt voksende interesse for den nære fortid. Denne institutionalisering af samtidshistorie genfindes interessant nok ikke i USA. Hvis man gennemgår American Historical Associations imponerende liste over tilknyttede foreninger og selskaber, leder man forgæves efter en pendant til de europæiske selskaber for samtidshistorie. Det skyldes selvfølgelig ikke, at amerikanske historikere ikke arbejder med den nyeste historie, men blot at begrebet ”contemporary history” ikke har opnået en status som periodiseringsbegreb i amerikansk historiografi. Det er således påfaldende, at tidsskriftet *Modern American History*, der blev søsat af Cambridge University Press i 2018, har defineret sin tidsramme til tiden fra ca. 1890 – i øvrigt uden nogen eksplicit begrundelse.⁹

Den danske udvikling ligner i store træk den oven for skitserede, om end med en tendens til noget fodslæb. Aage Friis' argumentation fra 1920 for vigtigheden

”ydmygt, tålmodigt og arbejdsomt tjene sandheden[s sag] ... og bekæmpe det Babelstårn af løgne, opfundne påstande og to- og trebundede sandheder, der forhindrer et klart syn på begivenhederne”. Citeret efter Leuilliot: 'Periodiques Nouveaux', 204-205.

9 Jf. <https://www.historians.org/about-aha-and-membership/affiliated-societies>, læst 8.2.21) og Blower og Philips: 'Editors' Foreword'. Tilsvarende er det sigende, at da *American Historical Review* i 2016 gjorde ”History after the End of History” til emnet for sin årlige samtale mellem fremtrædende historikere, var det organiserende begreb det 20. århundrede, mens udtrykket ”contemporary history” end ikke optræder i samtalen. Jf. Goswami: 'AHR Conversation'.

af studiet af "den nyeste tids" historie satte stort set ingen spor i *Historisk Tidsskrift* i mellemkrigstiden, hvor man kun finder et par omtaler af den internationale litteratur om verdenskrigen (men trods alt seks artikler med emner der ligger mellem 50-75 år før udgivelsestidspunktet). Friis' generation af historikere førte dog deres kollektive Danmarkshistorie, *Det Danske Folks Historie* (1926-1929) helt frem til 1918, og forskning i og formidling af den nyeste tids historie var et hovedtema for arbejdet på Institut for Historie og Samfundsøkonomi, der på initiativ af P. Munch blev oprettet i 1926. I sine erindringer beskrev Munch kort sin ambitioner for instituttet:

"[D]et Stof, der foreligger om Begivenheder og Forhold i den nyeste tid er saa rigt, at der er en vis Mulighed for derfra at hente en Opfattelse af den nærmeste kommende Tids Udvikling, og for ved Fremstilling af denne at øve en vis Indflydelse paa Begivenhedernes Gang" (min fremhævelse, NAS).¹⁰

Den danske pendant til institutionerne, der udforskede 2. verdenskrigs nationale historier, kom så sent som i 1961, da udforskning af besættelsehistorien blev lagt i hænderne på Udgiverselskabet for Danmarks nyeste Historie (DNH) – grundlagt ti år tidligere for at varetage udgivelsens af P. Munchs erindringer. Dansk arkivlovgivning kan heller ikke kaldes en trendsætter: Først i 1964 blev der fastlagt en fast 50-årsregel for arkivadgang. Til gengæld skabte uddannelsessystemet et pres for at udvikle det samtidshistoriske felt på universitetsniveau. Allerede med gymnasireformen i 1935 blev det slået fast, at historieundervisningen i gymnasiet skulle række frem til nutiden, og i 1971 indførtes et krav om, at 30% af historieundervisningen i gymnasiet skulle omhandle tiden efter 1930 med hovedvægt på tiden efter 1945.¹¹ På Københavns Universitet satte Sven Henningsen som professor i moderne historie og samfundskundskab fra 1953 stærkt fokus på samtidshistorie, og på universitetsniveau blev feltet cementeret stillingsmæssigt fra midten af 1960'erne. Da den teoretisk interesserede københavnske professor Povl Bagge i 1965 forelæste om forholdet mellem historie og samfundsvidenskaberne, var det under tydeligt indtryk af "det stærkt stigende antal samtidshistorikere" og interessen fra unge.¹² Der er næppe tvivl om, at en ny generation af historiestuderende fra 1960'erne og ikke mindre 1970'erne var en vigtig drivkraft i den voksende interesse for samtidshistorien. Mens samtidshistoriske emner fortsat ikke fyldte meget i *Historisk Tidsskrift* helt frem til slutningen af 1980'erne, så det anderledes ud i fagets nye tidsskrifter som *Den jyske Historiker* og *Historievidenskab*. Først i løbet af 1990'erne begyndte artikler, oversigter og diskussioner om samtidshistoriske emner for alvor at sætte sit præg på det traditionsrige og -bærende tidsskrift – i øvrigt i samme årti, hvor Danmark fik et Selskab for Samtidshistorisk Forskning og en med samtidshistorikerøjne tids-

10 Munch: *Erindringer*, 86. Om instituttet, se Buus: *Indretning*, 69-94.

11 Se Bekendtgørelserne fra 1935 og 1971 samt *Vejledning*, 1971.

12 Bagge: 'Historie og de andre samfundsvidenskaber', 454.

svarende arkivlov, hvor 30-års reglen blev normen. Begge dele skete i 1992 (og med arkivloven fra 2002, der indførte 20-års reglen som norm, overhalede Danmark i hvert fald på dette punkt mange andre lande).¹³

HVORNÅR ER SAMTIDEN, HISTORISK SET?

Aage Friis kaldte i 1920 feltet for "den nyeste historie". Det slog ikke rigtigt an. I stedet har historikere i Danmark talt enten om "det 20. århundredes historie" eller om "samtidshistorie". Begge betegnelser kendes internationalt, men det var den sidste (contemporary history, histoire contemporaine, storia contemporanea, etc) der blev dominerende, og den særlige tyske variant, *Zeitgeschichte*, lægger sig også klart her.¹⁴ Alligevel er det ikke svært fortsat at nikke med, når man møder den britiske historiker Geoffrey Barracloughs omtale af begrebet "samtidshistorie" som værende "provisorisk", "tvetydigt" og "farveløst" i hans nu klassiske *Introduction to Contemporary History* (1964).¹⁵ Trods denne vaghed er begrebet ikke en tom betegnelse. Helt grundlæggende er "samtidshistorie" en periodiseringsbetegnelse, og som alle meningsfulde sådanne bygger det på en opfattelse af, at det tidsafsnit, som begrebet bruges til at dække, adskiller sig fra andre. Samtidshistorie adskiller sig imidlertid fra andre periodiseringsgreb ved at blive brugt på tre helt forskellige måder. For det første – helt klassisk – som en periode, der afskiller sig indholdsmæssigt fra den foregående. For det andet som "de medlevendes historie og den videnskabelige bearbejdelse heraf", som den tyske historiker Hans Rothfels formulerede det i 1953.¹⁶ Endelig for det tredje Geoffrey Barracloughs definition af samtidshistoriens genstandsfelt (og dermed også periode): "Contemporary history begins when the problems which are actual in the world today first take visible shape."¹⁷

Det er den klassiske definition af samtidshistorien som tiden *siden* noget, man oftest støder på: Forbløffende tit definerer samtidshistoriske fora som tidsskrifter og faglige selskaber blot deres emnefelt ved at anføre et årstal – samtidshistorien begynder cirka her, er budskabet. Det er imidlertid meget langt fra det samme årstal, man præsenteres for. Der hersker ingen international samtidshistorisk konsensus. Tværtimod er samtidshistorie i kronologisk forstand i høj grad et begreb, der flytter sig med landegrænser. Her en håndfuld eksempler, alle hentet fra Europa: I Tyskland er traditionen at lade samtiden begynde med 1. verdenskrig, i Italien med samlingsbestræbelserne (dvs. ca. 1800), i Frankrig i 1789, i Belgien i o. 1820, i Storbritannien 1945, i Tjekkiet 1938, i Østrig enten i 1938 eller med den første republik (1918-19), hollænderne hælder til 1870, mens Danmark i denne

13 Jf. Valge og Kibal: 'Restrictions on Access', table 1, 202.

14 *Zeitgeschichte* i betydningen "historien om en tid, især den nyeste" kendes iflg. brødrenes Grimms *Deutsches Wörterbuch* fra midten af 1700-tallet.

15 Barraclough: *An Introduction*, 21.

16 Rothfels: 'Zeitgeschichte', 2.

17 Barraclough: *An Introduction*, 20.

forbindelse udmærker sig ved, at der er en ganske flydende opfattelse af, hvilken periode, samtidshistorien dækker: Selskabet for Samtidshistorisk Forskning har på sine årsmøder behandlet emner, der rakte tilbage i 1800-tallet, men hovedfokus har været på tiden efter 1945.¹⁸

Eksemplerne viser, at som felt blev samtidshistorien født som en del af nationale historiografier, og at feltet fortsat orienteres mod den nationale historie, når der skal periodiseres meningsfuldt. Desuden afslører de valgte nationale cæsurer, at samtidshistoriens epoketænkning er meget tæt forbundet med politisk (og diplomatisk) historie. Når det gælder Frankrig og (Vest)Tyskland, har tysk-britiske Kristina Spohr Readman overbevisende argumenteret for, at dette skyldes, at samtidshistoriens egentlige gennembrud efter 1945 var tæt knyttet til politiske sammenbrud, og samtidshistorien derfor eksplicit skulle tjene til at styrke efterkrigstidens demokrati.¹⁹ Analysen kan med beskedne forbehold bredes ud til andre vesteuropæiske lande og forklare, hvorfor fokus blev så skarpt sat på "katastrofens tidsalder", men også hvorfor de længere demokrati- og forfatningshistorier ofte blev inddraget. Det får som konsekvens, at "samtiden" i flere nationale traditioner rækker langt tilbage.

Det stærke fokus på politisk historie betød også, at samtidshistorien som felt i betydelig grad voksede frem ude af takt med hovedstrømninger i fagets mainstream. Som den britiske historiker, Richard Vinen, spidst har formuleret det, havde samtidshistorikere i midten af 1960'erne med deres interesse for politik, diplomati og krigsårsager og deres stærke fokus på dokumenterne i statslige arkiver "embraced a notion of Rankean professionalism in their bid to give respectability to their discipline. However, they had done so at the very moment when the most fashionable young historians were turning to the sweeping insights of Marxism, the *Annales* school, sociology, anthropology or economics."²⁰ Vinen's pointe har en del for sig. En meget stor del af den samtidshistoriske forskning trådte (og træder) på meget klassiske stier i valg af emne og metode. Men han overser, at der 1960'erne og 70'ernes udforskning af de fascistiske bevægelser og regimer og af de to verdenskrige som totale krige også blev fokuseret på økonomi, sociale forhold, hverdagshistorie, politisk socialisation og strukturhistoriske emner som f.eks. de fascistiske fænomeners plads i længere historiske perspektiver.

18 De forskellige nationale kronologiske afgrænsninger fremgår af bidragene i Nützenadel, Alexander og Wolfgang Schieder (udg.): *Zeitgeschichte als Problem*. Programmerne for det danske selskabs årsmøder siden 2001 kan læses på selskabets hjemmeside: <https://sshf.saxo.ku.dk/program-for-moeder/>. Jeg skylder selskabets tidligere formand, Carsten Due Nielsen, tak for yderligere oplysninger.

19 Spohr Readman: 'Contemporary History in Europe', 507, 512-515.

20 Vinen: 'The Poisoned Madeleine', 539.

Når dette er skrevet, er det selvfølgelig vigtigt også at huske på, at denne forskning typisk havde sit afsæt i en politisk historisk spørgehorisont.²¹

Mens nationale spørgehorisonter satte og dominerede både forståelsen af samtidshistoriens epoke og udforskningen af den, var den naturligvis ikke enerådende. Det første internationalt samtidshistoriske tidsskrift, *Journal of Contemporary History*, var i udgangspunktet europæisk i sit sigte (i dag er det globalt om end med europæisk overvægt) og udgav fra første færd regelmæssigt temanumre med europæisk perspektiv (om end typisk i form af artikler, der udforskede nationale variationer af det fælles tema).²² Geoffrey Barraclough forsøgte i sin introduktionsbog fra 1964 at anlægge et egentligt globalt perspektiv, hvor den nye "samtidshistoriske tidsalder", som han mente tog form omkring 1890, var karakteriseret af, at verden ikke længere kunne forstås set fra Europa (som tilfældet havde været i den forudgående, "moderne tidsalder"). Tilsvarende argumenterede Hans Rothfels godt ti år tidligere i sin programmatiske artikel i det første nummer af *Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte* for, at samtidshistoriens tidsalders begyndelse måtte ses, hvor verdens historie for alvor kom til at hænge sammen. Det skete i hans vurdering i 1917/1918, hvor 1. verdenskrig med den amerikanske krigsindtræden og den russiske oktoberrevolution ændrede sig fra at være en krig mellem europæiske stormagter til at blive en krig med egentlige globale perspektiver. Sammenhængen med samtiden (1953) lagde Rothfels ikke skjul på: "Allerede i 1918 var modsætningen Moskva-Washington i grunden meget reel".²³

I samme artikel fremsatte Rothfels imidlertid også en anden – og mere kendt – definition af samtidshistorien som "de medlevendes epoke", som jeg citerede ovenfor. Rothfels definition citeres ofte, men den var ingenlunde original. F.eks. definerede R.W. Seton-Watson allerede i 1929 samtidshistoriens felt som "the history of the period upon which men still at the height of their powers can look back."²⁴ Det er en definition, der giver samtidshistorien kant ved at gøre den anderledes end andre historiske undersøgelsesfelter: Mens alle andre historikere studerer emner, hvor de historiske aktører er døde, forsker samtidshistorikerne i de levendes tid, og interessefeltet rækker klart ind i nutiden. Samtidig er det værd at understrege, at forståelsen af "epoke" indlysende er helt anderledes end det, jeg behandlede ovenfor: Det er ikke længere tidsrummets særlige indholdsmæssige karakter, men i stedet nulevende aktørers levetid, der er det styrende klassifi-

21 Det var f.eks. i høj grad debatten omkring Fritz Fischers *Griff nach der Weltmacht* (1961) med dens sammenkædning af krig og indenrigspolitik i 1914, der banede vejen for interessen for krig som social- eller samfundshistorie – og den tyske Bielefeld-socialhistoriske skole.

22 Se f.eks. temaer om venstreintellektuelle i mellemkrigstiden (1966:2), uddannelsessystem og social struktur (dvs. om eliteuddannelser) (1967:3) og kirke og politik (1967:4).

23 Rothfels: 'Zeitgeschichte', 6-7.

24 Seton-Watson: 'A Plea', 3.

kationsprincip. Det får som logisk konsekvens, at samtidshistoriens interessefelt kontinuerligt må flytte sig fremad i tid – det er et *moving target*.

Rothfels' definition sætter i modsætning til en klassisk kronologisk bestemt epokedefinition også skarpere fokus på de særlige metodiske muligheder, som samtidshistorikeren har til rådighed. Rothfels fremhævede som en af samtidshistorikerens "påtrængende opgaver" at indsamle interviews med vidner til vigtige begivenheder, og altså selv skabe kildematerialer.²⁵ Selv om interviews i høj grad blev set som alternativ til dokumenterne i de fortsat lukkede statslige arkiver, er muligheden for interview-baseret forskning et af samtidshistoriens afgørende særtræk, og det har ligefrem fået definitorisk plads hos den britiske historiker John Barnes, der har karakteriseret samtidshistorie som "that period in which there can be profitable interaction between oral sources and at least some documentation".²⁶

I forlængelse heraf ligger et andet særtræk ved samtidshistorikeren: Som amerikanske Arthur Schlesinger, Jr., påpegede i sit forsvar for samtidshistorie fra 1967, indbefatter samtidshistorie i modsætning til al anden historieskrivning "the writing of history in the face of the only people who can contradict it, that is, the actual participants." Samtidshistorikeren står derfor over for større krav end historikere, der arbejder med ældre perioder, for deres "reconstructions" kan kun udfordres af "other historians with vulnerable theories of their own."²⁷ Schlesingers pointe indgik i hans gendrivelse af en tilbagevendende kritik af samtidshistorien for at råde over for få kilder, men også af at historikerens manglende tidsmæssige distance til sit undersøgelsesområde var et problem. Det anførte belæg var defensivt: Samtidshistorikerens arbejde ville blive konfronteret med kritiske aktører og øjenvidner, hvilket garanterede analysens kvalitet, men Schlesinger argumenterede også for, at samtidshistorikere kunne skrive særlig indsigtfuldt, netop *fordi* de var samtidige og derfor havde en særlig adgang til den tid, de skrev om. Det er et argument, man også finder i forordet til det første nummer af *Journal of Contemporary History* fra 1966 og næsten 30 år senere hos Eric Hobsbawm i hans refleksioner over at skulle skrive "sin egen tids" historie i *The Age of Extremes*.²⁸ Mens Schlesinger nøjedes med at argumentere for den samtidiges privilegerede perspektiv, var Hobsbawm mere nuanceret og medgav i et eksempel, at yngre historikers diskussion af britiske appeasement-tilhængeres position i 1940 åbnede blikket for noget, som Hobsbawm som samtidsvidne ikke kunne se, men det er også tydeligt, at han mente, at hans levede erfaring gav ham omtrent umiddelbar adgang til indsigter som for "a young historian ... requires an

25 Rothfels: 'Zeitgeschichte', 1-2.

26 Barnes: 'Books and Journals', 30.

27 Schlesinger: 'On the Writing of Contemporary History'.

28 JCH: Editorial, iv; Hobsbawm: 'The Present as History', 229-233.

effort of the imagination, a willingness to suspend beliefs based on his or her own experience, and a lot of hard work.”²⁹

Interessant nok er Hobsbawms ”unge historiker” en ultrakort opsummering af, hvad de fleste faghistorikere vel kan blive enige om, at enhver dygtig historiker skal være i stand til at bringe til sin metier. Og generelt er det klogere at tage disse idealer til sig end at opstille argumenter om en særlig privilegeret adgang til fortiden.

For nyligt (2012) har den tyske samtidshistoriker, Michael Sabrow, argumenteret for, at Rothfels’ definition skal nytænkes. Han argumenterer for, at ”de medlevendes epoke som følge af *the memorial turn* tillige er den overlevende erindrings epoke, som omfatter flere generationer.”³⁰ Erindringshistorikerens påvisning af, hvordan erindringer overleveres fra generation til generation, betyder i denne læsning, at en periode kan fastholde sin karakter af at være ”levende fortid” for mennesker, der ikke selv har oplevet den. Sabrow underbygger opfattelsen med eksempler på den fortsatte aktive rolle som (erindringen om) NS-tiden og især Holocaust spiller i Tyskland, men tankegangen er naturligvis ikke bundet til den tyske historiske erfaring. De krav om statuevæltninger, der fulgte i kølvandet på Black Lives Matter-bevægelsens demonstrationer i 2020, viste, at slaveriet mere end 150 år efter dets afskaffelse fortsat spiller en central og aktiv rolle i USA, ligesom den koloniale arvs mange skyggesider de seneste år er mere levende i mange europæiske lande. Og det er ikke svært at gøre rækken af eksempler længere.

Sabrows forsøg på at videreudvikle begrebet om ”de medlevendes epoke” tager sit afsæt i nutiden, og det ligger derfor ikke fjernt fra den tredje definitiviske tilgang til samtidshistorien, nemlig Barracloughs, hvor samtidshistoriens genstandsfelt er perioden fra det tidspunkt, hvor nutidens problemer/spørgsmål først tager synlig form.³¹ Denne definition er som ”de medlevendes epoke” flydende, men rummer også tanken om, at denne periode skal forstås som en epoke med særlige karaktertræk (”de problemer” (eller forhold), der præger ”dagens verden”), som adskiller den fra tiden forud.

Koldkrigshistorikeren John Lewis Gaddis gjorde i en forelæsning i 1993 Barracloughs definition til sin egen og understregede, at denne tilgang betyder, at samtidshistorikere på et afgørende punkt adskiller sig fra resten af faget. Hvor historikere generelt vælger et kronologisk udgangspunkt for deres analyse og afdækker deres valgte emne i en fremadgående bevægelse, vender samtidshistorikeren øvelsen om, ”beginning in the present and working backwards.”³² Denne tilgang tager udgangspunkt i samtidshistorikernes erkendeinteresse, nemlig ”their

29 Hobsbawm, 232.

30 Sabrow: *Zeit der Zeitgeschichte*, 10.

31 Barraclough: *An Introduction*, 20.

32 Gaddis: *On Contemporary History*, 17.

explicit endorsement of the proposition that history enhance our understanding of the present”, hvilket for Gaddis ”is what most clearly distinguishes them from more traditional historians. They are, in short, ‘presentist and proud of it.’”³³ Mens de fleste andre historikere altså nok erkender, at alle historiske spørgsmål stilles fra nutiden, er samtidshistorikerens arbejde anderledes målrettet: Spørgsmål stilles for at skabe en bedre forståelse af nutiden. Dette leder Gaddis videre til en fin diskussion af brugsværdien af historisk viden i form af argumentation for påstanden: ”history enlarges experience”.³⁴

Interessant nok er de to konkrete greb, som Gaddis anfører som belæg for sit synspunkt, komparation og analogi til nutiden. Ingen af delene har samtidshistorikere patent på, men man kan hævde, at begge dele falder lettere, når det, man fremdrager som sammenligning eller parallel, ligger forholdsvis tæt på i tid. Det gjaldt krisen i 1930’erne under finanskrisen og den spanske syge under corona-krisen, men det er værd at erindre, at eksperter i den sorte død også havde kronede dage i medierne i foråret 2020.

Komparation og analogi er i virkeligheden heller ikke de mest nærliggende greb, hvis erkendeinteressen er at afdække nutidens (problemers) historie, som Barraclough og Gaddis sætter som mål. Det er i stedet en klassisk historisk analyse af nutidsfænomenets rødder og udvikling frem til i dag for at lokalisere driv- og modkræfter – i bedste fald for at skabe handlingskompetence i forhold til problemet i nutiden. Den britisk-tyske historiker Frank Trentmann har givet et meget læseværdigt bud på at skrive historie efter den recept i sit storværk om forbrugersamfundets historie. I bogens første halvdel skriver Trentmann en helt ”klassisk” historisk fremstilling om forbrugersamfund fra renæssancen og til klimakrisen. Men i bogens anden del vender han blikket om og bliver samtidshistoriker efter Barraclough/Gaddis-modellen: Her tager han ”central topics of today and places them in a historical context.”³⁵

INERTI OG ACCELERATION

Som det gerne skulle stå klart, dækker de tre forskellige definitioner af samtidshistoriens felt ganske forskellige erkendelsesmæssige positioner. Men fælles for det samtidshistoriske felt er, at samtiden for historikere synes at blive længere og længere. I 1953 argumenterede Hans Rothfels for, at samtiden i et historisk blik begyndte i 1917/18; i 1966 gjorde *Journal of Contemporary History* samtiden til det 20. århundrede, mens *European Contemporary History* i 1992 brugte samme

33 Ibid., 18.

34 Ibid., 19-25.

35 Trentmann: *Empire of Things*, 16. Trentmann ville næppe karakterisere sig selv som samtidshistoriker, og intet tyder på, at han er blevet inspireret af Barraclough eller Gaddis. De hverken omtales eller optræder i den massive bibliografi, der kan læses her <http://www.bbk.ac.uk/history/our-staff/academic-staff/professor-frank-trentmann/BibliographyEmpireOfThingsDec2015.pdf> (16.06.2020).

cæsur som Rothfels havde gjort næsten fyrre år tidligere. Resultatet af Kristina Spohr Readmans analyse af, hvilke perioder artiklerne i seks førende samtids-historiske tidsskrifter dækkede i perioden 1990-2005, er også sigende: Omtrent halvdelen af de ca. 1.200 artikler dækkede perioden 1900-45 (og kun 14% beskæftigede sig med tiden efter 1970).³⁶ Et fransk forsøg på med begrebet *histoire de temps présent* at konstruere en kortere samtid end den traditionelle, der rækker tilbage til 1789, kan også siges at være en beskeden succes. På det i 1978 grundlagte L'Institut d'histoire du temps présent's hjemmeside præsenteres arbejdsfeltet således:

IHTP har således udviklet historieskrivningen om 2. verdenskrig og har bidraget til arbejdet med talrige arbejdsfelter inden for det 20. og 21. århundredes nære historie: de to verdenskrige i komparativt lys, kolonikrigene og afkoloniseringen, de nye totalitære politiske systemer (fascisme, nazisme, kommunisme), den kollektive erindring; retsproblematikken, etc.³⁷

Nok er Den store Revolution forsvundet, og emnefelterne rækker ind i nutiden, men den første halvdel af 1900-tallet er fortsat meget til stede. Kronologisk er samtidshistorie altså præget af inert, hvor der holdes fast i periodiseringsnit, som blev sat for snart mange år siden.

Det står umiddelbart i skærende kontrast til den udbredte opfattelse af, at de historisk-sociale processer har været præget af et stadigt stigende forandrings-tempo i den periode, hvor samtidshistorien har gået sin sejrsgang i historievitenskaben. Dette er mest prægnant blevet tematiseret som *The Great Acceleration*; et begreb, der af Earth System Science-forskere anvendes i argumentationen for, at kloden siden 1950 er trådt ind i den antropocæne epoke, som er karakteriseret af "fundamental shifts in the state and functioning of the Earth System that are (1) beyond the range of variability of the Holocene, and (2) driven by human activities and not by natural variability."³⁸ Antropocæn-fortællingerne kan siges at være oppe på strukturhistoriens helt store klinge af *longue durée* perspektiver, men påstande om en "historiens acceleration" har også hentet belæg i analyser af "livstempoets" acceleration og fremhævelse af, hvordan fart og forandringsparathed har udviklet sig til positive værdier.³⁹

Allerede i 1967 fremdrog Arthur Schlesinger vigtigheden af "the increase in the velocity of history" i sit forsvar for samtidshistoriens vigtighed. Iflg. ham betød historiens tiltagende fart, at "the "present" becomes the "past" more swift-

36 Spohr Readman: 'Contemporary History in Europe', 511.

37 L'Institut d'histoire du temps présent: *A propos*.

38 Steffen m.fl.: 'The trajectory of the Anthropocene', 94

39 For et overblik over og diskussion af centrale dele af denne litteratur, se Geppert og Kössler: 'Zeit-Geschichte als Ausgabe', 7-8 og 26-30.

ly than ever before”, og derfor at “what we perceive as the “past” (...) is chronologically much closer to us than it was when change was the function, not of days, but of decades.”⁴⁰ At fænomener i og dele af den helt nære fortid kan fremstå som fremmede, er en indsigt, der er god grund til at tage med sig i arbejdet som historiker, men som en del af et forsvar for samtidshistoriens legitime plads i historievitenskaben forekommer Schlesingers argument ret defensivt. Hans påstand er i virkeligheden, at selv noget, der i tid ligger ganske tæt på, skal ses som fremmed, altså i historisk forstand afsluttet eller lukket – og det var netop et fagligt konservativt kernekritikpunkt mod samtidshistorien, at den analyserer stadigt åbne historiske processer og derfor savner et egentligt historisk perspektiv. At det er svært at lægge dette synspunkt bag sig, er der flere eksempler på blandt samtidshistoriens fortalere. I sin klassiker fra 1964 argumenterede Barraclough således for, at samtidshistoriens epoke *var* afsluttet (han gjorde Kennedys tiltrædelse i 1961 til cæsur med et tyndt argument om, at det signalerede fremkomsten af en ny generation af magthavere), og den tyske samtidshistoriker Sabrow argumenterede omtrent 50 år senere for, at samtidshistorien var tiden frem til det *Sehepunkt*, som man i nuet har som udgangspunkt for sin verdensfortolkning (iflg. Sabrow enten 1970’ernes sammenbrud for fremskridtsoptimismen eller Murens Fald). Tiden derefter kunne kun analyseres i foreløbig form som ”nutidshistorie”, der er dømt til at være ”en spekulativ aktivitet, der befinder sig på svajende tolkningsgrund, hvis parametre og fortolkningslinjer bestandigt kan forskyde sig”.⁴¹ Selv om Sabrow selvfølgelig forsøger at argumentere epokalt, er positionen i grunden ikke så fjernt fra en pragmatisk forståelse af samtidshistorien, der var udbredt, da jeg i slutningen af 1980’erne var stipendiat på EUI i Firenze, og som lod samtidshistoriens ”forkant” definere af arkivlovgivningens tidsgrænse. Det kan jo ikke siges at være en erkendelsesmæssig stærk position.

FARVEL TIL SAMTIDSHISTORIE?

At de to årstal, som samtidshistorikere oftest har anvendt som samtidens nedre afgrænsning, 1917-19 og 1945, repræsenterer afgørende brudflader, vil næppe mange historikere bestride. Til gengæld forekommer det fra et udsigtspunkt et godt stykke inde i 2000-tallet og i lyset af diskussionerne om historiens acceleration problematisk at gøre dem til nutidens udgangspunkt og dermed tidsmæssig afgrænsning for noget, der meningsfuldt kan kaldes samtidshistorie. Det betyder selvfølgelig ikke, at vi skal holde op med at udforske og analysere historisk-socialle processer fra 1900-tallets første (lange) halvdel, men blot at vi skal gentænke, hvilken erklæret tidsramme vi arbejder indenfor. En nærliggende mulighed kunne være at reaktivere Friis’ betegnelse ”Nyeste Historie”. Det følger en tydelig tendens i det tysksprogede område, hvor periodebetegnelsen ”Neueste Geschichte”

40 Schlesinger: ‘On the Writing’.

41 Sabrow: *Die Zeit*, 13, 15.

i dag er blevet almindelig. Nærlæser man programklæringer og kursusudbud fra tyske universiteter, er det tydeligt, at der ikke er fuld konsensus om, hvilken tidsramme, "nyeste historie" præcist dækker, men den dominerende definition opererer med en lang nyeste tid, der strækker sig fra slutningen af 1700-tallet og frem til i dag. Nyeste Tid knyttes typisk til fremkomsten af det moderne, men ses også som nutidens umiddelbare forhistorie.

Denne forståelse svarer stort set til, hvordan begrebet "Modern History" i dag bruges i den engelsksprogede verden. Mens kritikere med rette for 100 og også 50 år siden kunne pege på, at udforskningen af "moderne historie" kronologisk standsede ganske langt fra nutiden, er det ingenlunde tilfældet længere.⁴² Faktisk kan man måske sige, at fortalerne for nødvendigheden af at flytte historikerens arbejdsfelt frem mod nutiden har haft så meget held med deres projekt, at begrebet og periodebetegnelsen samtidshistorie i dag ikke længere er nødvendig?

Før der tages afsked med samtidshistorien, er det dog værd at påpege, at nogle af de særtræk ved samtidshistorien, som denne del af fagets fædre argumenterede for i 1950'erne og 60'erne, let kan risikere at blive skyllet ud i en sådan afsked.

Det er nemlig vigtigt – som f.eks. Rothfels og Schlesinger fremhævede – at det er et særtræk ved arbejdet med den nærmeste fortid, at historikerne har mulighed for at skabe deres eget kildemateriale gennem interviews og teste deres tolkninger i dialog med de historiske aktører. Dette er et endog rigtigt godt argument for, at "de medlevendes epoke" giver særlige muligheder for historikerens arbejder. Til arbejdet med mundtlige kilder kan lægges, at udforskningen af den nærmeste samtid nu også adskiller sig fra andre perioder ved, at stadig mere af kildematerialet er født digitalt. Dette skaber helt nye metodiske muligheder, men bestemt også udfordringer for udforskningen af den nærmeste fortid – og på sigt for vores fag som sådan. Derfor er det en af fagets helt store opgaver at sikre, at historikere bliver udrustet hertil, og alene af den grund kan man argumentere for, at det vil give mening at fastholde og udvikle samtidshistorie som et særligt felt i disse år. Selv om vi alle er blevet skolet i, at det ikke er kildematerialets karakter, men vores erkendeinteresse, der styrer arbejdet, er den digitale udfordring af en sådan karakter, at vi måske skal gradbøje denne børnelærdom i hvert fald i en periode, og her byder en skarpt tænkt samtidshistorie sig til som en indlysende ramme.

Vælger man en sådan tæt kobling mellem samtidshistorie og digitalisering vil det naturligvis betyde, at vi på sigt igen bliver nødt til gentænke, hvad samtidshistorie er. Derfor vil jeg afslutningsvis pege på, at det både vil være mere langtidsholdbart og perspektivrigt at vælge at følge Barracloughs og Gaddis' definition: At samtidshistorie adskiller sig fra anden historieforskning ved bevidst at tage sit

42 Jf. Det tidligere anførte eksempel med tidsskriftet *Modern American History*. Se også det vel-etablerede *Journal of Modern History*, der definerer sin geografiske og kronologiske ramme som "Europa siden Renæssancen", jf. <https://www.journals.uchicago.edu/journals/jmh/about> (læst 16.1.21).

afsæt i nutiden. Erkendeinteressen er nu- og fremtiden, som man ønsker at gøre mere forståelig og navigerbar ved at afdække rødderne til "the problems which are actual in the world today", som Barraclough skrev. Det er en erkendelsesmæssigt stærk definition, fordi den tager udgangspunkt i, hvorfra man undrer sig, og hvad man gerne vil forklare. Definitionen har yderligere den fordel, at den er formidlingsmæssigt stærk: De indsigter, sådanne spørgsmål skaber, har potentiale til at få indflydelse uden for academia – helt i forlængelse af P. Munchs ambition for Institut for Historie og Økonomi med dens ekko af den klassiske forestilling om historie som livets læremester. Endelig giver denne tilgang, som den britiske historiker Peter Catterall rammende har formuleret det, samtidshistorien et "elastisk bagland". Catterall påpeger, at en sådan tilgang kan skabe en bedre historisk forståelse ved at inddrage nye emner i historiske undersøgelser.⁴³ Men – er det værd at tilføje – den vil også kunne bidrage med at skabe en frugtbar fleksibel forståelse af, hvad samtid egentlig er – ikke blot for historikere, men for os alle sammen. Det kunne nemlig hjælpe os til at forstå, hvorfor Cicero fortsat er let at læse, mens Inge Eriksens revolutionsromantiske roman, *Victoria og Verdensrevolution* fra 1976 opleves som flaskepost fra en meget fjern fortid.

LITTERATUR

- Bagge, Povl: 'Historie og de andre samfundsvidenskaber', *Historisk Tidsskrift*, 1969, 453-468.
- Barnes, John: 'Books and Journals'. I Anthony Seldon (red.): *Contemporary History. Practice and Method*, Oxford: Blackwell 1988, 30-54.
- Barraclough, Geoffrey: *An Introduction to Contemporary History*, 2. udg., Harmondsworth: Penguin 1967.
- Bekendtgørelse om Undervisningen I Gymnasier. I *Lovtidende for Kongeriget Danmark*, Afd. A, 1935, 123-140.
- Bekendtgørelse om undervisningen i gymnasiet og om fordringerne til studentereksamen. I *Lovtidende for Kongeriget Danmark*, Afd. A, 1971, 823-846.
- Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis: 'Liminaire – Woord vooraf', *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis* vol 1, 1969, 3-5.
- Blower, Brooke L. og Sarah T. Phillips: 'Editors' Foreword', *Modern American History*, 1, 2018, 1., doi: <https://doi.org/10.1017/mah.2017.19>
- Burk, Kathleen og Geary, Dick: 'Editorial', *Contemporary European History*, 1, 1992, I-II, doi:10.1017/S0960777300005002
- Buus, Henriette: *Indretning og efterretning. Rockefeller Foundations indflydelse på den danske velfærdsstat 1920-1979*, København: Museum Tusulanum 2008.
- Catterall, Peter: 'What is Distinctive about Contemporary History', *Journal of Contemporary History*, 32, 1997, 441-452.
- Friis, Aage: 'Om Under Junigrundloven og dens Forfatter', *Historisk Tidsskrift*, 1920, 89-128.
- Gaddis, John Lewis: *On Contemporary History. An Inaugural Lecture Delivered Before the University of Oxford on 18 May 1993*, Oxford: Clarendon Press 1995.
- Geppert, Alexander C. T. og Till Kössler: 'Zeit-Geschichte als Aufgabe', *Geschichte und Gesellschaft. Sonderheft*, 25, 2015, 7-36.
- Goswami, Manu, Gabrielle Hecht, Adeeb Khalid, Anna Krylova, Elizabeth F. Thompson, Jonathan R. Zatlín og Andrew Zimmerman: *AHR Conversation: History after the End of Histo-*

43 Catterall: 'What is Distinctive', 451-452.

- ry: 'Reconceptualizing the Twentieth Century', *American Historical Review*, 121, 2016, 1567-1607, doi: <https://doi-org.proxy1-bib.sdu.dk/10.1093/ahr/121.5.1567>
- Hobsbawm, Eric: 'The Present as History'. I samme: *On History*, London: Weidenfeld & Nicolson 1997, 228-240.
- L'Institut d'histoire du temps présent: 'À propos', <https://www.ihpt.cnrs.fr/content/linstitut-dhistoire-du-temps-present> (22.01.21).
- Journal of Contemporary History: 'Editorial', *Journal of Contemporary History*, 1, 1966, iii-vi.
- Leuilliot, Paul, G. Gougenheim, og Fernand Braudel: 'Périodiques Nouveaux', *Annales. Histoire, Sciences Sociales* 4, 1949, 204-07.
- Munch, P.: *Erindringer 1924-1933. Afrustningsforhandlinger og Verdenskrise*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck 1964.
- Nützenadel, Alexander og Wolfgang Schieder (red): *Zeitgeschichte als Problem. Nationale Traditionen und Perspektiven der Forschung in Europa. Geschichte Und Gesellschaft. Sonderheft*, 20, 2004.
- Revue Historique: 'Avant-Propos', *Revue Historique*, 1, 1876, 1-4.
- Rothfels, Hans: 'Zeitgeschichte als Aufgabe', *Vierteljahreshfte für Zeitgeschichte*, 1, 1953, 1-8.
- Sabrow, Martin: *Die Zeit der Zeitgeschichte*, Göttingen: Wallstein 2012.
- Schlesinger, Jr., Arthur: 'On the Writing of Contemporary History', *The Atlantic*, March 1967.
- Seton-Watson, R.W.: 'A Plea for the Study of Contemporary History', *History*, N.S. 14, 1929, 1-18.
- Spohr Readman, Kristina: 'Contemporary History in Europe: From Mastering National Pasts to the Future of Writing the World', *Journal of Contemporary History* 46, 2011, 506-530, doi: 10.1177/0022009411404583.
- Steffen, Will, Wendy Broadgate, Lisa Deutsch, Owen Gaffney og Cornelia Ludwig: 'The Trajectory of the Anthropocene: The Great Acceleration', *Anthropocene Review*, 2, 2015, 81-98. doi: 10.1177/2053019614564785.
- Strupp, Christoph: 'Nieuwste Geschiedenis', 'Contemporaine Geschiedenis' Oder 'Historia Hodierna'? *Zeitgeschichte in Der Niederländischen Geschichtswissenschaft*, *Geschichte Und Gesellschaft. Sonderheft*, 20, 2004, 201-224.
- Trentmann, Frank: *Empire of Things. How We Became a World of Consumers, from the Fifteenth Century to the Twenty-first*, London: Allen Lane 2016.
- Undervisningsministeriet: *Vejledning og retningslinjer for undervisningen i gymnasiet*, København 1971.
- Valge, Jaak og Birgit Kibal: 'Restrictions on Access to Archives and Records in Europe: A History and the Current Situation', *Journal of the Society of Archivists*, 28, 2007, 193-214, doi: 10.1080/00379810701611951
- Vinen, Richard: 'The Poisoned Madeleine: The Autobiographical Turn in Historical Writing', *Journal of Contemporary History*, 46, 2011, 531-554, doi: 10.1177/0022009411403338.

NILS ARNE SØRENSEN
 PROFESSOR I MODERNE HISTORIE
 INSTITUT FOR HISTORIE
 SYDDANSK UNIVERSITET
 NILS@SDU.DK

ABSTRACT (UK)

Contemporary – According to Historians

Although often overlooked in historiographical analyses maybe the most striking development in history as an academic discipline over the last 75 years has been how the study of contemporary history has developed into being the clearly dominant field of the discipline in chronological terms. Based on a reading of

key texts where practitioners of contemporary history have argued for the importance and special characteristics of contemporary history, the article demonstrates how the concept is used with three different epistemological meanings; as analyses of the period since a specific caesura, as analysis of “the era of the now living”, and as analyses of the history of current problems and issues. At the same time, the concept of contemporary history has been characterized by a striking inertia that has resulted in the “contemporary” reaching further and further back from the present. This practice is challenged by the widespread consensus that recent decades have witnessed accelerating processes of change, and the article discusses how this trend demands new reflections on how to define contemporary history and its research agendas.